

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно плаћа на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно плаћа: месечно 3 кр. 26 пот. на четврт године 9 круна 75 пот. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стран земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНKE
(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДВОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29. Довиен плаћу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конт 12008.

„Преврат“ у Србији.

Београд, 27. децембра.

Пре више дана био је брајојав „из Београда“ у некојим немачким, француским и енглеским новинама о неком преврату у Србији. Тамо је писало, како на челу тога преврата стоји сам министар председник Никола Пашић и његови другови. Тамо је писало, како ће краља Петра прогонити и пребацити преко Саве. Тамо је писало чак и то, како ће се све то догодити 26. децембра, другог дана Божића.

И до сад се писало о превратима, и до сад се предсказивале револуције, али још никада није било, да неко преко новина објави преврат, па чак и дан када ће се догодити. Ово се сада први пут догодило.

Београдска новинарска канцеларија (Прес-биро) дође на ту занимљиву мисао, да се обрати свима новинама, у којима је био тај допис „из Београда“. И прес-биро је упутио најучтивiji позив, да новине изволе послати своје дописнике другог дана Божића у Београд, да виде како ће тећи и како ће се свршити објављен преврат и да мало на лицу места пропитају о приликама у Србији.

Мађарски листови послали су неколико својих изасланика другог дана Божића, изасланици некојих листова француских стигли су тек другог дана у вече, а неки тек јутрос.

О преврату разуме се не би ни спомена. Новинари су били код појединих министара, говорили су са шефом новинарске канцеларије Иваном Иванићем, говорили су са вођама завереника и колико сам видео, они су данас прилично на чисто са правим стањем у Србији. Само дабогме, како ће њихови листови писати и дозволити да се пише, то је друга ствар.

Читаоцима „Заставе“ су познате прилике у Србији, па и оно што се може рећи о „завереницима“. У Србији је постојала преко десетину година самовоља Обреновића. Не само често, него су обично долазили на владу људи, који нису уживали народно поверење, нити су имали народну већину. Према томе има једна велика гомила људи из интелигенције, која је под Обреновићевима владала, била виђена и чувена и вукла користи. Када је дошао на владу краљ Петар, он се заклео да ће владати уставно, и не само што је до данас одржао реч, него су сви у Србији стекли уверење, да он има одлучну намеру да и у будуће влада уставно.

Они, који су у неуставној владавини Обреновића били у деветом небу, сад виде пред собом провалију. Никад се они нису отимали о народно поверење, они су тај народ гонили, крњили и злостављали и тај народ их данас презире. Никада их више неће тај народ уздићи на министарске столице, и некаква већу улогу неће моћи вршити у Србији вољом тога народа. А кад краљ Петар неће да удара против воље народа и неће са том господом да склапа завере против народа, онда та господа не могу бити задовољна не само са данашњим приликама, но ни са краљем Петром.

Ко пажљиво чита некоје београдске листове наићи ће на пуно завијених па чак и отворених напада на краља Петра. Они који су угушивали вечито српску штампу, данас кад је штампа слободна, лажу, клеветају, сумњиче. Они желе са таквим пицањем да застраше краља Петра, хоће да му докажу, како и они нешто вреде и како се са њима мора рачунати. Да би то што јаче доказали, они шурују отворено

са противницима Србије и помажу ковати свакојаке лажне извештаје.

Ко је пратио београдске новине, уверио се шта вреде ти гласови. Кад је грађан зајам, напали су владу, како она хоће од тог зајма да плати дугове краља Петра. Затим су писали, како неколико милиона хоће да поједе влада. А чим се пронео глас, да се удаје кнегиња Јелена, онда су раструбили као најистинитију вест, да ће од тог зајма добити 3.000.000 марака.

Ове вести или буду штампане у страним листовима, па буду прештампаване у слат или буду штампане у неким београдским листовима па се студа јављају у страним свет. Све ове и сличне вести равнате се у тој намери, да се убије углед и кредит Србије. Данас све то бива у повећаној мери с тога, да се убије још у последњем тренутку зајам.

У Србији не узимају ове ствари одвише озбиљно, јер ти људи који то раде усамљени су и немају никога у народу.

На последњим изборима не само да нису добили ни једног посланика, већ нису смели ни једног кандидовати.

Па опет нису сасвим безбедна ровљења тих људи. Примера ради наводим шта су учинили баш другог дана Божића, кад су били страни новинари у Београду. Познато је, да у Бугарској постоји већ од више дана штрајк железничара и да тамо има кавреда. Сад су ти људи пронели другог дана Божића по свом Београду глас, како је у Софији метеж, како су Бугари варварски напали на српски конзулат само се још не зна ко је тамо погинуо. Агенти који су проносили тај глас, дражили су најјаче против Бугара, многи су им у том помагали неотице и у незнању и у вече би издана лозинка да се у вече нападне бугарски конзулат. Ето, то су хтели да припреме страним новинарима у Београду, кад им већ нису могли да припреме противљење краља Петра.

Београдско становништво није се дало тако лако натоцијати на изгреде, а у последњем часу помогли су трезвенији, да се не догоди изгред. Међутим, ово надраживање противу бугарског конзулата има још једну и то врло озбиљну страну, о којој ћу вам писати у идућем писму, у коме ћу говорити о најновијим одношајима између Србије и Бугарске.

Српски народно црквени сабор.

— Једанаеста седница —

(Држана 21. децембра.)

Почетак седнице.

У 1/11 сати пре подне отвара патријарх седницу. Присутни су сви епископи.

Перовоја поп Соларић чита записник прошле седнице. Овај се са исправком Прибићевића одговара.

Припели подносици узимају се на знање, а неки се упућују дотичним одборима.

Пре дневног реда моли посланик Пера Лунгулов за реч. На једној од прошлих седница самосталац др. Милан Мандић увредио је ратарски staleж. Довикуно је ратарима посланицима, да иду напоље (на сокак, овде не дозвољава, да га учи један паор. Ратари посланици дошли су овамо на сабор на основу народног поверења, имају иста права као и остали посланици, с тога је у реду, да им се одаје пошта, која приличи народним заступницима. Подноси ову изјаву:

Изјава.

У седници од 16. децембра ове године рекао је г. др. Милан Мандић приликом претресања велико-кикиндског избора ове речи: „Ваљда ме неће

један паор учити. Идите напоље, на сокак“. Тим речима је г. др. Милан Мандић очевидно показао не само да није демократа, већ да ратарски staleж он потцењује и хоће да понижи, против чега ја у име својих ратарских другова посланика одлучно протестирам изражујући уједно сажалење, што је један интелигентан човек смео такве речи у опште да изустити, а нарочито још у српском народно-црквеном сабору, у који је ушао и он већином на основу ратарских гласова.

Св. Прибићевић је незадовољан овом изјавом, што се тек сада подноси. То је Лунгулов требао учинити одма или сутра дан. С тога, што није учињено одма, држи, да ова изјава није искрена. Он се баш тачно не сећа, како је рекао Мандић, али држи, да је рекао, да има превише адвоката. (Смеј. — Овако може што рећи и изврћати само један Прибићевић.) Према поступку Лунгулова, требало би то да и адвокати поднесу оваку изјаву. Затим изврше, околише, подмеће, како то већ уме само он. Најзад протестује, да ова изјава уђе у записник, док се не докаже стенографским белешкама, да је др. Мандић онако рекао. (Где, где, парламентарца, како се разуме!)

Буде Будисављевић: Нема ту Мандића, да потврди својом поштеном речју, да ли је оно рекао или не. (Узвизи: Чујмо... Тала!) Празнаје, да стенограми нису еванђеља, али им треба поклонити вере. И он изврше по самосталски. Замера и он, што та изјава није поднешена одма, него тек сада, када др. Мандић није ту. Др. Мандић је рекао, да он уредбе боље зна него један паор. Противан је, да изјава уђе у записник, док не дође др. Мандић на седницу. (Грохотан смеј. — О, Тале, Тале т. ј. Буде, чудна је мудрост твоја!)

Пера Лунгулов: Није „дипломата“ као господ од преко. Неће да се препире са Прибићевићем. Он оставља да пресуди народ. Народ је чуо овде, па ће знати тој господи по заслуги и одсудити.

Др. Жарко Миладиновић: Изјава Пера Лунгулова чисто је његова ствар. Нико га није наговорио, као што подмећу самосталци, Лунгулов се сам у споразуму са својим ратарским друговима посланицима одлучио на овај корак. А имају и право. Ништаван је онај изговор, да није ту др. Мандић. Имаће прилике да одговори и после. Ова изјава треба и мора ући у записник, то није разлог, да ли је Мандић ту или не. Ви (самосталцима) немате права, да икоме запушите уста. Пала је увреда на ратаре, имају права и мора им се дати прилике да се бране и ограде против таквих увреда. Ми смо овде сви једнаки. (Бурно одобравање. Одусељеници усклици у свем сабору: Живео др. Миладиновић!) Прибићевићева тврдња, да је др. Мандић рекао оно о адвокатима није озбиљна, јер је Мандић и сам адвокат. (Тако је. Живео!)

Др. Бранко Вујић: Самосталци чине рђаву услугу баш самом свом другу др. Мандићу кад неће, да та изјава уђе у записник. Овако може се мењати, преиначити, али кад уђе у записник, онда остаје, а др. Мандић кад дође имаће прилике да рекне своју.

Др. Душан Поповић вели, што није Лунгулов одма протествовао против оних речи дра Мандића. Лунгулов, у опће нема право, што се срид, јер др. Мандић није хтео вређати ратаре. Признаје, да је др. Мандић тако нешто рекао, но он сетиме само мало драстичније бранио. Хтео је да пружи само једну слику (!). У осталом те су речи Мандићеве биле управљене против Тоше Рајића, а не против Лунгулова. — (Знамо, и зашто се то истиче. Али му је веује труд!) Рајић је требао одмах устати и оградити се против тога. Уверен је, да су ратари посланици то учинили поводећи се по срцу, а пису добро промислили. И они поштују ратаре — нарочито оне сиромашне.

Васа Муачевић: Признаје нехотице, да је оне речи изрекао др. Мандић. (У осталом он је и могао најбоље чути, јер седи поред Мандића.) Но на то га је изазвао посланик Рајић. То је дакле

ствар само Тоше Рајића. Други за њега не може давати изјаве. (О, да виспремности оца Василијана! Да се ова изјава скине са дневног реда.)

Патријарх: Ова се изјава не може скидати са дневног реда. Свако има право, да подноси овамо изјаве и ове морају ући у записник. Др. Мандић има прилике, да се после брани.

Прибићевић хоће да говори. Ставио је против-предлог. (Узвиза: Нема предлога, не може бити ни против-предлога. Ово је само изјава.) Ја сам ставио предлог. (Не дају му да говори. Вика. Патријарх му ипак даје реч). — Ред тражи, да се никоме не подмеће нешто, што није рекао. (А овамо су признали да је Мандић оно рекао.) Мандић да је ту он би признао да ли је рекао или не. — Др. Миладиновић је рекао, да смо овде сви једнаки. — Не. Ратари су још бољи, они нису покварени као ми. — (Смех. Вика. — Довикују му: Тај надлицитира. — Лепо је што је бар једанпут искрен.) Код ратара нема толико покварености као код нас. (Узвиза: Добро је кад признајете, какви сте.) Они поштују сељачки став, нарочито оне саромашије. (Вика. Подсмех. А Прибићевић сав усхићен окреће се својима: Сад може изјава ући у записник. — Сад им је казао!)

Глас се, да изјава посланика Лунгулова уђе у записник. Гласају и самосталци тобож подемевајући се)

Уредба о издавању зајмова.

Перовића Обрадовић чита уредбу о издавању зајмова исправљену према јучерашним опаскама.

Патријарх наређује гласање. Уредба се са исправкама прима једногласно.

Др. Жарко Миладиновић предлаже, да се ова уредба одма пошаље на потврду, као прешна. Тим ћемо видети, каква судба чека и остале уредбе. — Приима се.

Нацрт манастирске уредбе.

Др. Жарко Миладиновић: Као члан законодавног одбора извештава, да су епископи изјавили, да желе са одбором ступити у преговоре, те моле да се расправа ове уредбе одгоди, да би имали времена, да је проуче. Предлаже, да се скине са дневног реда данашње седнице, а да се стави на дневни ред у првој седници, која долази.

Прибићевић: Одговарајући на предлог дра Миладиновића, мора обележити становиште своје странке. Морали су, да учествују у верификационој расправи, јер је већина истакла као незаконите само изборе оповиционе, па да нису устали против тога, онда би се против њих могло користовати тиме, да су само опозициони мандати били неправилни. (Дакле без обзира на то, што су ти мандати били заиста незаконити, они су их бранили само зато, што су опозициони. Боље рећи, што је у питању био мандат њиховог духовног оца Полића и савругова алмажана.) Што се тиче законодавног рада, они су прекинуће обележили своје становиште. Треба ступити у додир са епископатом. Али да рад саборски буде плодоносан, треба ступити у додир и са владама и добити одатле јамчевине, да неће бити октројсања. Мило му је да је у саборској већини превладало расположење које иде за темељитим допраћивањем аутономије. Треба да узму фронт према саборској већини; али да им се не пребаца, да спречавају рад, они су јуче примили уредбу о зајму en bloc. То би учинили и данас. (Доктор Бранко Илић: То је дакле кооперација! — Поп Лукић — оличена виспремност — трабуња нешто о операцији.) Мило му је, што опажа преокрет у схваћању саборске већине и самостална странка не може имати ништа против тога, да се ступи у преговоре са епископатом, да се ово питање, што темељније реши. Право је, што саборска већина ступа у додир са јерархијом. Усваја предлог дра Миладиновића.

Др. Мушицки усваја предлог дра Миладиновића и из истих разлога, које он навео, хоће само да се осврне на речи Прибићевићеве. Види, да се у меритуму и Прибићевић слаже са предлогом Миладиновићевим и обележио је становиште своје странке: да ће ова све предлоге примити en bloc. То је њихова страначка унутарња ствар. Пребацивање Прибићевићево, да је код саборске већине наступела нека промена, не стоји. Овај предлог дра Миладиновића потпуно одговара досадашњем становишту саборске већине. Тежиште овога сабора лежи у законодавном послу и при томе послу хоће саборска већина споразума и са самосталном странком и јерархијом. Ако је где потребно дуже преговарање, те радикална странка изађе таковој жељи у сусрет, не може јој се пребацити, да је дошла у сукоб са својим становиштем. И сам је Лотић, па и други самосталци у законодавном одбору изјавили, да су за то, да се даде епископату времена за проучавање манастир-

ске уредбе, да би се покушао споразум. Ми хоћемо и делом да покажемо, да хоћемо споразума. Овај предлог Миладиновићев према томе потпуно одговара нашем досадашњем становишту. (Тако је! Бурно одобравање!)

Самостална странка неће без гаранција, да сноси одговорност. Приговор што радикална странка не тражи претходне санкције, није основан, то се није чинило ни до сада. Наши саборски одбори нису никад тражили претходног одобрења; то је учинио само онај саборски одбор, који је хтео јединствени статут. Претходна санкција није безусловна потреба ни у једном парламенту. У Угарској, Хрватској и Славонији владе осигуравају себи претходну санкцију — ту дакле нема правог парламентаризма. (Паметни поп Лукић: Ваљда га има на Марцу! — Рече и остаде жив.) Што је тамо могуће, овде не сме бити. Овде су друге прилике. Патријарх не мора имати поверење саборске већине. Саборски одбор нема увек поверења влада, али за то мора радити и без претходне санкције. Позива се на прошлост, да се радило и без претходне санкције. Па и на последњем сабору је наглашавано, да треба радити и без претходне санкције, треба само настојати, да не буде октројака. Баш данас, када српско хрватска коалиција потпомаже владу, није потребно тражити претходну санкцију. (Самосталци довикују: Кривојевић потпомаже, а Мушицки? — Подужа вика и добацавање) — Није једино угарска влада, која решава о овој ствари. (Самосталци поричу. Др. Михајловић чита им подужу лекцију.) Када се мало утишало, др. Мушицки наставља свој говор и говори о одношају нашем према влади. Радикална је странка у опозицији према угарској влади. Но ми знамо правити разлику између бивших и садашње владе. Ми се не можемо сложити са владом у донашању државних закона, у оним пак црквено-школским нашим стварима влада је више пута наглашавала, да ће се држати закона. Данас не треба претпостављати, да ће бити октројака. Не треба, да упаднемо у оно, што је некада било само потребно зло... У данашњим нормалним приликама, не треба прибегавати изванредним путевима и средствима.

Не може се замерити саборској већини, што хоће да покуша споразум са епископатом. Ако се увери, да епископат хоће да буде конзивијантан, онда заслужује, да обично ступимо с њим у преговоре. Препоручује предлог дра Миладиновића. (Бурно, одушевљено, дуготрајно: Живео др. Мушицки! — Овај говор дра Мушицкога учинио је дубок утисак на сав сабор)

Св. Прибићевић понавља, да је прихватио предлог дра Миладиновића. Дужност је саборског одбора, да стече уверења, да се и са овим уредбама неће поступити као до сада. Доста је умесно уверење. Мило му је, што саборска већина има већ то уверење. Посланици на угарском и хрватско-славонском сабору из једне и друге странке треба такође да чине своју дужност.

Лотић изјављује, да је у законодавном одбору говорио само у своје име, а не у име странке, којој припада.

Др. Михајловић: Ако је тако, као што самосталци тврде, онда би требало молити владу, да нам пошаље готове предлоге. Ко се бја врабаца, нека не сеје проју. (Прибићевић упада и цери се. Др. Михајловић довикује му: Немој од уста правити хармонику. — Самосталцима: Увек мислим, да овде има брашна. Само се луде смеју без узрока. Гади се упадања, али кад га изазву мора и он да им добади. Шљиве за брашно. — Прибићевић опет упада: Ви изврћете. — Др. Михајловић: То је твоја привилегија. У томе си жена-јадан.)

Ми се ограђујемо, да примите све уредбе од корица до корица. Ако се самостална странка одриче, да учествује у расправи при донашању уредба — може; али епископат неће и ми то респектујемо. Побја, да хрватска влада нема никакву утецаја при потврди ових уредба. Наводи примере, да има. — Кажете, да је погрешка, што не тражимо споразума са владом. Дужност је новог саборског одбора, да се стави у додир са владама, да сондира терен. Кад би то чинио овај саборски одбор — онда би било сваковрних подметања. (Прибићевић опет упада. Др. Михајловић: Клепетушу радо чујем у пољу, али не овде у сабору. — Прибићевић опет говори. — Сувише сте нервозни! — Прибићевић: Ево се смејем. — Др. Михајловић: То је Мефистофелеки смеј! Угледни радикали су међутим ступили већ у додир са извршним факторима и уверили се, да постоји добра воља, да се уреди аутономија по жељи српскога народа. Радикална странка дакле није спавала. Прибићевић опет упада. — Др. Михајловић: Синоче, ђаво те носи у бербу. — Самосталци вичу,

да имају радикали везе са угарском владом. Др. Михајловић побја. — Прибићевић: Ми то нисмо тврдили. Др. Михајловић: Тврдио је ваш савруг Полит. — Прибићевић се одриче Полића. — Др. Михајловић: Ја не бих седео поред Полића. — Др. Полића плачевним гласом: Ни ја поред вас. — Др. Михајловић: Ја бих се седио поред вас седкети.

Ми хоћемо споразума са свима, али је неупутно у опће говорити о каквој предсанкцији. То значи показивати напред своју слабост. (Одушевљено у свем сабору: Живео др. Мипа Михајловић!)

Др. Душан Поповић на дугачко говори час о овом, час о оном, тек да се говори.

Др. Жарко Миладиновић: Неће да правда предлог, јер нема никога ништа против њега. Али устаје, да одбије сумњу, као да би то било ретеририње. Овај предлог је управо конзеквенција читавог рада у сабору. Сви су споразумни били о прешности овог предлога и о споразуму са епископатом. Само, што саборска већина није за безуслован споразум. Савнали су да епископат хоће преговоре морамо му изићи на сусрет што се тиче преговора са владом није било праксе до сада. Саборски одбор није могао на своју руку водати преговоре с владом. То је задатак сабора. А да је и било праксе, не би ни смели преговарати са прешашњом владом, која је била отворено непријатељска према нама.

Нису се могле тражити гаранције за оно, што не знамо, да ли ће још сабор прихватити. Саборски одбор је изнео овамо пред сабор те уредбе, ако што не ааља исправите. Ми смо чланови саборског одбора своју дужност учинили, сад је дужност на сабору. На сабору су тражили споразум. — Сви су једногласно хтели споразум, у том смислу поднео је предлог. Ако није тако добро, нека сабор реши. Нико није казао да морв бити донешена ова уредба пре Божића.

Говори, да је неоправдано, што самосталци хоће све уредбе, да приме en bloc (Поп Лукић: Да, ви сте 4 година проучавали те ствари. — Признање, да су неспремни. Одговара дру Лотићу и дру Поповићу. Ако немамо гаранције од владе, онда зар да не треба приступити раду? Писмене гаранције нећемо добити никада. Ко неће да учествује у законодавном раду, не треба ни да је у законодавном одбору (Тапшање и живо одобравање у сабору.)

Затим се предлог дра Миладиновића једногласно усваја

Једногласно је усвојен и предлог, — уз образлагање дра Миладиновића — да се сабор одгоди до 9. (22) јануара 1907. године.

На дневни ред идуће седнице ставља се манастирска уредба и извештај саборског одбора.

Патријарх жели посланицима срећне божићне празнике и закључује седницу.

Политички преглед.

Делегације. И аустријска и угарска делегација завршиле су свој рад. Усвојиле су предлоге, који су им од владе поднесени били. Занимљиво је то, да су више чланова аустријске делегације, употребили баш прилику, кад се делегације састале у Будимпешти, да ту нападну на Угарску и да јасно изнесу, како им је начело „Los von Ungarn“ (Цепаймо се од Аустрије). Пало је ту много тешких израза о том како је Угарска претерана у својим захтевима, како је та заједница само на штету Аустрије и како исту треба раскинути. Било је ту речи о Мађарима, као монголској дивљачкој раси и т. д. У Угарској као што је познато такођер су незадовољни за заједницом том, најбољи доказ дакле како та неприродна заједница између обе ове државе, неће моћи ни крпарењем ни вештим подржавањем дуго да се одржи. Па и време је да се једном раскине.

Позив на претплату.

1. јануара 1907. године отварамо нову претплату на прву четврт.

„Застава“ излази два пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца 8 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ дневно један пут поштом шаље, а на месец дана 2 круне 70 потура. — За оне, који желе, да им се лист шаље два пут дневно поштом стаје 9 круна 75 потура.

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се

два пут дневно шаље лист кући, 9 круна на три месеца.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

За време трајања седница српског народног црквеног сабора доносиће „Застава“ најтачније и најбрже извештаје, на које уповорујемо наше поштоване претплатнике и пријатеље листа.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно. Овако проширени народни бројеви доводе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

Нови претплатници који одма пошљу своју претплату за I. четврт 1907. своту од 8 круна а за петков број 1 круну добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.

По решењу управе, лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, децембра 1906.

Уредништво и администрација
„З А С Т А В Е“

Вести из места и са стране.

† Шах Музафер Един.

Перзијски шах Музафер Един умро је у уторак у вече. Вест о смрти његовој није дошла изненада, јер је већ дуже боловао. Музафер Един дошао је на престо перзијски после смрти својег оца шаха Наср Едина, који је убијен 1. маја 1896. године, кад је хтео да уђе у техранску мошеу.

Кад је ступио на престо после оца, било му је 43 године. Био је добар и марљив ђак. Већ у својој 20. години знао је перзијске класикере, а умео је да говори и арапски и турски. Одмах затим одо се живо изучавању европске културе. Као намесник у Тебру, основао је први лист у тој провинцији, те је и сам писао чланке у њему. Као владар навео је многу врло корисну установу, а укинуо стару штетну. Тако је укинуо порез на хлеб и месо, који је био узрок честим побунма у Перзији. Основао је и помагао друштва за народно образовање. Основао је врло многе реформе у европском духу. Он је први навео подржављење поште. На послетку је дао народу устав са народним заступством, скупштином, активно изборно право има сваки држављанин од 30—70 година, који зна да чита и пише, који није кажњен и није у државној служби. Гласа се тајно у затвореној коверти. Посланици имају награду. Њихова особа је неповредива и не одговарају власти ни за своја усмена ни писмена изјашњења. Подлеже казни само ако се огреше о религију, морал и јавни поредак. Казни их само сабор.

Шаха Музафер Едина наслеђује на престолу његов најстарији син Михамед Али Мирза. Овме је сад 34 године. Отац му Музафер Един био је поверио у последње време регентство над Перзијом, сигурно стога да га упозна са владавином а и стога, да народ научи на овога, те да промена на престолу не изазове веће трзавице. И ово је доказ више колико је Музафер Един био сбадрив и mudar. При свем том од како је оболео био, у земљи његовој долазило је до већих трзавица и финансијских незгода. Но то није његовом кривцом. Питање је хоће ли наследник његов бити кадар да отклонити и то. Музафер Едина сахранити ће по последњој жељи његовој у вароши Кербели. Овај је у Турској и важи као свето место, где сваке године долазе хиљадама хаџија.

Избор трећине скупштинара у Новом Саду.

Данас је обављен избор трећине скупштинара у Новом Саду. Била једина ли-

ста и то радикална. Противници овом приликом нашли су за умесно ни не појавити се. Гласало је свега 235 бирача.

Нове Српске Земљорадничке Задруге

Ово дана је основана и потврђена Српска Земљорадничка Задруга у Малом Жаму (у Банату). Задруга је основала за први почетак 10 задругара. у управном одбору задругином су следећи: Светозар Бавански уједно председник; Аркадије Исајилов, уједно заменик председника, те Милан Исајилов, Пословођа је Душан Марганов. У Малом Жаму је само неких 30 до 40 српских породица — остало је све савијали и насрљиви Румун. Доста је да сам то речемо, па да се сваки прави Србин обрадује што је и у томе српском месту нашем основана српска земљорадничка задруга, у којој ће се одсад сви ваљани Срби прибирати Е, па нека им је сретно! Исто тако основана је и потврђена Српска Земљорадничка Задруга у Земуну. У управном одбору задругином су следећи: Коста Савић, уједно председник задруге; Влада Јовановић, уједно заменик председника, затим Бранко Петровић, Милорад Велимировић и Драгољуб Марковић. Пословођа је Душан Летић.

Ч и т у љ а.

Пишу нам из Темишвара: Овде у граду се данас 20. децембра 1906. (2. јан. 1907) преселио у вечност врени добротвор темишварског Српства, добар и часна старина Александер Крајник, краљевски-угарски финансијски управни званичник у миру у дубокој старости од 88 година. Крајник је био добар познаник Тодора оца Бранка Радијевића, те је одлазио Тодору у кућу и с њиме као и синовима му Бранком и Стеваном радо се забављао. Покојник беше особите благе нарави и скромна владања. Живео је правим пустињачким животом, никад се није женио, те за собом никога не остави. Кидајући од својих уста скупио је он лепо имање од преко 30.000 круна, коју је он своту оставио овдашњим српским црквама, установама и својим познаницима. Градској цркви оставио је преко 20.000 К; Фабрачкој цркви оставио је 4.000 круна; мању своту оставио је мекалској цркви, грађанском уточишту за остареле и бедне, српском певачком друштву и српској женској добротворној задрузи у Темишвару. Погреб најновијег врлог добротвора био је у петак 22. дек. (4. јан.) уз учеству 6 свештеника, ђакона, и разних изасланика. Вечна ти успомена добра старина, дао си нам све што си имао, Бог ћете наградити! Благо теби српски добротворе! Ти веч то живиш, јер кога народ, као и тебе благосиља и спомиње, тај вечито живи. Слава ти!

60 сати у снијегу

Читамо у „Српској Радњи“: Пишу нам из Навидина: У уторак 12. децембра о. г. почео је овде падати снијег са врло јаким источним вјетром. Још тога дана могла су се окупити дјеца у овдашњој школи, али иза подне тога дана, тешко је било ситној дјечаци у удаљена села по сат и више својим кућама поћи, јер је међава све више дувала а снијег падао. Дијете Гаши Вишњевца из Вишњева, Грујица, ученик I. разреда, оде тога дана у Гашову јука Све Мандића из Навидина, да у њега пређе. Од уторка до у четвртак снијег је падао и дневи и ноћи, те је падао више од метра. Видећи мали Грујица, да дјеца не долазе у школу рекне у четвртак у јутро Сави Мандићу, да ће ићи кући у Вишњево, на што му Сави одговори, да не може никако отићи од снијега. Око 9 сати дијете пође крадом од Савине куће у Вишњево. Кад је већ био одмакао око два километра, угледају га Савина чељад, те Савина шћер Ана пође за њим, да га врати. Када је у четвртак била почела киша падати снијег се одмах почео збијати тако, да дијете није кроза снијег до дна пропадало, а Ана која је ишла да га врати, пропадала је просјечно 70 центиметара. Тако је ишла 3 километра, те пошто га од магле није могла нигдје видјети, и мислећи, да је отишао кући, а не могући даље ни газити, врати се. Колико је била уморена и озебла, видм се по томе, што је на путу од 4 км. ишла од 9 сати ујутру до 3 и по сата по подне. У 3 и по сата по подне нађе се овдашњи свештеник Видак Вишњевац из села Брајићевиће са Дреком Зијорићем и Галом Ацићем, те кад су дошли на брдо, звано Мачковац, ту нађу поменуто Ану, гдје је пала и у пола онесвијешћена лежала на снијегу. Премда су сва три поменуто особу добро познавали, на први мах ни један је није могао познати јер је у лицу веома помавењела била. Видећи, да је још жива, а и не расипујући, ко је ни како је, свештеник скину своје рукавице, те јој удари на руке, а она двојица скину своје шалове, те је мало уматају и тако међу собом донесу у кућу Јована Милићевића, где јој се прва помоћ указа. На тај начин spaшен је један у пола угашен живот, јер је Ана остала жива, премда је по ногама опришћена. Мали Грујица дошао је до у мјесто

звано Рајићи, те како је била магла, велик снијег, а уз је то стигла и ноћ, зато дијете нити је могло ни умјело даље, већ је ту на снијегу и зашло. Од четвртка до у суботу увече падала је така киша, каква се овдје не памти од назад 10 година. По такм несретном времену и великом снијегу, дијете није никуд могло са тога мјеста макнути, већ је непрестано лежало у снијегу поред једне лијеске. У суботу т. ј. 16. децембра у 4 сата после подне нађе се случајно Тодор Шушић и запрепасти се, кад видје дијете, гдје лежи у снијегу. Приђе к' њему и кад виђе да је још живи, метне га на коња и однесе кући у Вишњево. Дијете је још живи, само су му ноге веома отекле и помавењеле, али уз лијечничку помоћ, могло би још и живо остати. Дакле, је ли и над чудима чудо, да дијете од 10 година живи у снијегу око 60 сати и то без икаквог крова и без јела а по онаквом времену и да се одет нађе живи.

Железничарски штрајк у Бугарској.

Министарски савет сву железничарску службу предао је до даљег наређења у руке војеном министру. Војници и официри за време штрајка добиће већу плату. Порезни чиновници (бирници) спремају се такође за штрајк, да би тиме потпомогли железничко особље. — Председник министарства Петков примио је данас изасланиство железничара. Изасланиство тражи, да се штрајкачима побољша плата и да се повуче нови закон против штрајкача. Министар је захтеве одбио и изјавио, да ће против штрајкача повести најстрожију истрагу.

Благослов од рада.

Здрав човек треба и мора да ради, да би био срећан. „Нерад је почетак свију порока“ вели једна мудра пословица. Рад је дар свјесни своје снаге; а како се осјећамо срећни, кад се кавав врло тежак рад сврши на наше задовољство напором све наше тјелесне или душевне снаге! Како је дивно онда по свршеноме раду одморити се од труда и напора; како нам онда прија један час одмора, после кога понова свјежи и весели радимо свој посао, био он тјелесан или душеван. Избор занимања треба пак учинити послје зрелог размисљења. Морамо се осјећати срећни у позиву, који смо изабрали, онда тек можемо с лакоћом самовладати и најтежи посао. Ко марљиво ради у својем позиву, тај ће бити сачуван од тешких брига. Рад нас учи да заборавимо бол, блажи нам тугу и улива нам нову наду, нову животну храброст.

Брзојави „Застави“

Стала 28. децембра.

Прилике у Ауртрији.

Веч Министру председнику Беку пошло је за руком да приволе чешке радикале и либералне Словене да повуку своје прешње предлоге, те је сабор отпочео да расправља предлог о одређеном броју чланова за горњи дом.

Прилике у Русији.

Петроград. Врховни војни прокуратор Павлов убијен је по закључку револуционарног одбора Павлов је познат, што је по његову предлогу донесен закон о преком суђењу.

Столапин и московски полицијски заповедник Рајнбот добили су поново писма у којима им се прети, да ће бити убијени

Нас владар у Перзији.

Техеран. Наследник престола Мухамед Али Мирза биће крунисан 2. фебруара п. н. е.

Угарски сабор.

Будимпешта. Због неисправне форме одбијене су пријаве инкомпатибилитета против Бурдија и Хоце. Сатмари пријављује интерпелацију због узањања системе напојница у бахарској жупанији. — Домобрански министар Јекелфалуши пријављује предлог о регрутном контингенту за 1907. годину. — Известилац Котши подноси предлог одборски да се бивши министар правосудства Плес и други ставе под оптужбу Чазмадија предлаже, да се та ствар натраг одбору упуту, јер при расправи о том пије била позвана влада да изнесе своје мишљење. Овај је предлог у војен.

У име целе ожалостане породице
јављам да ћу 12 јануара о. г. по р.
к. у 11 сати пре подне давати у ов-
дашњој св. успенској цркви

ГОДИШЊИ ПАРАСТОС

у покој племените душе нашег нигда
непрежаљеног мужа и оца госл.

Александра Адамовића

бившег велетрговца новосадског.

Анастасија удова Адамовић

1793 1—1

рођ. Кондороди.

Обичан рибији зејтин

је услед неугодног мириса и укуса, тако тешко
сварљив, да за децу и њежне болеснике ни говора
не може бити о употреби. Велика хранљивост и ле-
ковита снага коју има рибији зејтин у себи које је
доказано, данас је сваки човек може употребити,
јер у начину Скотове емулсије рибији зејтин је свију
неудобности лишен. Скотова је емулсија у опште
укусна, лако сварљива, и скоро трипута снажнијег
дејства, од обичног рибијег зејтина. Скотова емул-
сија не проузрокује никада ни најмање болове и
очевидно има повољан утицај.

Рибар с великим ослићем (Dorsch)
звук је гаранције за прави Скотов по-
ступак.

Кад се позовете на ове новине и по-
шаљете 75 потура у поштанским марка-
ма, послаће вам уз плаћену поштарину
боцу на пробу.

Dr. Emil Budai, „Stadtpotheke“

Budapest, IV. Váci-utca 34/50.

Једна боца на пробу уз плаћену поштарину.

Цена оригиналној боци К 250.

1227 4—5

Добија се у свима апотекама.

ИЗВРСТАН ПОМОЋНИК,

средњих година, за струку женске
моде и плетену робу, који је вешт
аранжирању излога и немачком је-
зику вичан, може добити место код

J. Stepper-a

1734 1—3

Temesvár.

АДВОКАТ ГУЛДО СОРЕТИЋ

отворио је своју

ОДВЈЕТНИЧКУ ПИСАРНУ

У РУМИ

1727 1—2

колодворска улица број 19.

ТРАЖЕ СЕ

ПОУЗДАНИ АГЕНТИ

И ПРЕПРОДАВЦИ

за сва места у Бачкој жупанији.

Оферте треба упутити на

„Hungaria“ Kunst- und Schwefelsäure
und Chemische Industrie Actiengesellschaft
Budapest, V. Fűd utca 8.

1728 1—3

МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА

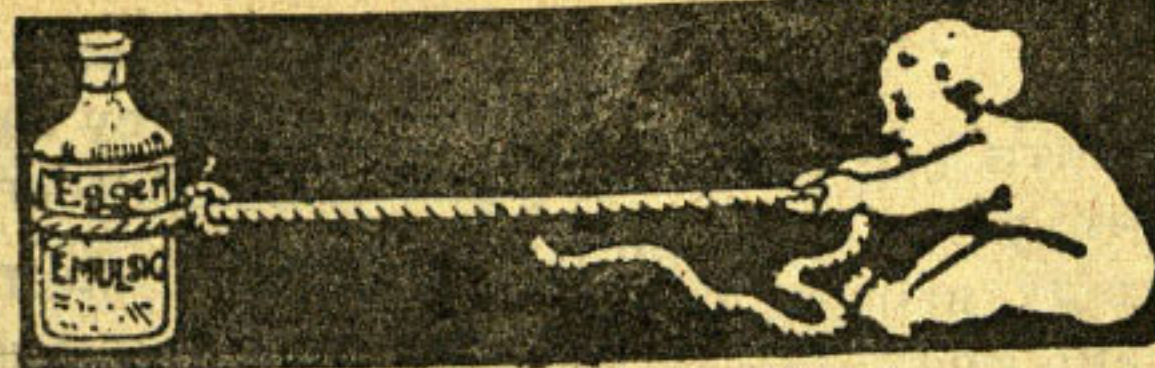
треба шпецерајска радња

Т. Ђорђевића

1796 4—5

у Новом Саду

ПАЗИТЕ
на ову судски заве-
дену заштитну марку

ПАЗИТЕ
на ову судски заве-
дену заштитну марку.

ЗАБРИНУТИ МАТЕРИ

треба у интересу својих сувоњавих, слабоњавих и у развоју заосталих деца, да се сете ЕГЕРОВЕ
ЕМУЛСИЈЕ, која је по лекарском мишљењу позвана да маде опоравља ствара услове за живот и
развијање. — **Reichspalatin Apotheke, Budapest, VI, Váci körút 17.**, разавиће, кад
јој се у напред пошаље 30 потура (за смот и поштарину) на свакога једну пошиљку на пробу, бес-
платно. — Једна велика оригинална флаша ЕГЕРОВЕ ЕМУЛСИЈЕ, добија се за **2 круне**.

У НОВОМ САДУ код: К. Гросингера наследници, Стевана Херцега, Жигмонда Лукача, Гавре
Плавшића и Јована Вујића. У СЕНТОМАШУ код: Л. Бараковића, Стев. Г. Јаснића, апотека. У ТИ-
ТЕЛУ код: Јована Марковића, апотека.

1630 4—10

П О З И В

НА

XXI. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

ПРВЕ СРПСКЕ СЕНТОМАШКЕ ЗАДРУГЕ

КАО ДРУЖИНЕ

ЗА УЗАЈАМНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У СЕНТОМАШУ,

која ће се одржати

у четвртак 24. јануара 1907. године у 9 сати пре подне

У ЗАДРУЖНИМ ПРОСТОРИЈАМА.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Оверовљење присутних чланова и поднашање закључних рачуна са извештајима управног и
надзорног одбора.
2. Предлог о подели чисте добити.
3. Предлог управног одбора о раздружењу V. кола.
4. Брисање из чланства са уплатом заосталих чланова.
5. Предлози чланова на основу § 30. заводских правила.
6. Давање опроснице управном и надзорном одбору.
7. Избор управног и надзорног одбора.
8. Избор четири фирмацајхнера.
9. Избор пет чланова за оверовљење скупштинског записника.

Из седнице управног одбора „Прве Српске Сентомашке Задруге као дружине за уза-
јамно помагање и штедњу“ држане у Сентомашу 5. јануара 1907. године.

У П Р А В А.

Имање

РАЧУН ИЗРАВНАЊА

Дуговање

	круна	пот.		круна	пот.
Рачун прима меница и обвезница	372444	—	Рачун честица V. кола	81781	—
Рачун зајма на непокретности	40555	50	Рачун честица VI. кола	64387	60
Рачун предујма V. кола	46998	—	Рачун делимца V. кола	23880	96
Рачун предујма VI. кола	14322	—	Рачун делимца VI. кола	2704	59
Рачун текућег рачуна	14508	91	Рачун сталног резервног фонда	2065	60
Рачун намештаја	409	20	Рачун резервног фонда V. кола	8290	71
Рачун вредносних папира	680	—	Рачун резервног фонда VI. кола	348	90
Рачун благданнице 31. дец. 1906.	4830	82	Рачун српске Банке Загреб	3000	—
			Рачун комерцијал Банке	12000	—
			Рачун улога на штедњу	285432	77
			Рачун чисте добити за 1906. год.	15853	30
	94741	43		494741	43

Губитак

РАЧУН ГУБИТКА И ДОВИТКА

Добитак

	круна	пот.		круна	пот.
Рачун државне порезе	1350	—	Рачун камате од меница и обвезница	29532	05
Рачун општинског приреза	521	68	Рачун камате од предујма V. кола	3404	—
Рачун кулчине	90	—	Рачун камате од предујма VI. кола	685	05
Рачун коморске пристојбе	73	05	Рачун кам. од зајма на непокретности	3434	56
Рачун задружних трошкова	1072	21	Рачун камате по текућем рачуну	149	20
Рачун станарине	416	66	Рачун закаснине	134	34
Рачун камате зајма	803	91	Рачун препис честица	133	—
Рачун чиновничке плате	3360	—	Рачун делимца на акц. Срп. Банке	40	—
Рачун уплате камата на улог	11217	42			
Рачун исплате на улог	1470	75			
Рачун пристојбе на упл. кам. улога	1121	74			
Рачун пристојбе на испл. кам. улога	161	48			
Рачун чисте добити за 1906. год.	15853	30			
	37512	20		37512	20

У СЕНТОМАШУ, 31. децембра 1906. године.

Јеврем Пивнички с. р.

привремени благајник.

Милош Рунић с. р.

управитељ.

Бранко Путник с. р.

књиговођа.

Са главним и споредним књигама сразнили и за добро нашли.

У СЕНТОМАШУ, 3. јануара 1907. године.

Надзорни одбор:

Милан Ј. Настић с. р. Мирко Стричевић с. р. Сава Гркинић с. р.

Стева Зурковић с. р. Дрлгољуб Стајић с. р.

1713 1—1

БАДАВА КАЛЕНДАР

заједно са великим илустрованим
ценовником црквених утвари за 1907.

Ко жели нека иште, добиће БАДАВА кален-
дар заједно с великим илустрованим ценовником,
од прве српске творнице искључиво свих срп-
ских православних црквених утвари, застава и бар-
јака за певачка и остала друштва, иконостаса и
светих икона, — КОД

ЛУКЕ К. АЛЕКСИЈЕВИЋА

НОВИ САД, Ujvidek (Ungarn).

1721 2 —